

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата педагогічних наук, доцента
Панченко Віолетти Володимирівни
на дисертацію Климівич Юлії Юріївни «Формування професійної
компетентності майбутнього філолога засобами перевернутого навчання»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю
015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

Актуальність теми дослідження зумовлена євроінтеграційними процесами у сфері вищої освіти України, стрімким розвитком інформаційних технологій та подальшою діджиталізацією освітньої галузі. У складних геополітичних умовах сьогодення вдосконалення процесу професійної підготовки фахівців-філологів є одним із головних пріоритетів нашої держави з огляду на важливість людського капіталу для відновлення країни та розширення сфери застосування англійської мови в Україні, про що свідчать Постанова Верховної Ради України № 3493-IX від 22.11.2023 «Про прийняття за основу проекту Закону України про застосування англійської мови в Україні» та Наказ МОН України № 898 від 25.07.2023, яким затверджено «Методичні рекомендації щодо забезпечення якісного вивчення, викладання та використання англійської мови у ЗВО України».

Дисертаційна робота виконувалася в межах науково-дослідної теми кафедри професійно-педагогічної, спеціальної освіти, андрагогіки та управління Житомирського державного університету імені Івана Франка «Професійна підготовка майбутніх фахівців в умовах ступеневої освіти» (державний реєстраційний номер 0110U002274), що також свідчить про її актуальність.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень і висновків. Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, забезпечується належною теоретичною базою, ґрунтовним вивченням і критичним аналізом наукових праць, що підтверджує достовірність викладених авторкою результатів. Для досягнення мети та розв'язання визначених завдань дослідження дисертанткою використано комплекс методів: теоретичних (аналіз, синтез, абстрагування, ідеалізація, систематизація, дедукція, індукція, моделювання, екстраполяція); емпіричних (спостереження, експеримент (для констатації та формування),

анкетування, комп'ютерне тестування, опитування, метод експертних оцінок, порівняння); спеціальних (контент-аналіз, аналіз дефініцій); статистичних (метод масових спостережень, метод узагальнюючих показників, метод якісного аналізу).

Особливу увагу варто зацентувати на гармонійній структурі роботи. У підрозділах кожного розділу простежується чітка послідовність і логіка наукового пошуку, а висновки дослідження корелюють з його завданнями.

Наукова новизна, теоретична й практична цінність результатів дослідження. У дисертаційній роботі на основі проведеного дослідження розглянуто актуальну науково-практичну проблему формування професійної компетентності майбутнього філолога засобами перевернутого навчання у контексті глобалізації, діджиталізації освітнього процесу та мінливості соціально-економічних і геополітичних умов. Дисертанткою обґрунтовано модель формування професійної компетентності майбутнього філолога засобами перевернутого навчання, розроблено авторський алгоритм проведення занять у межах вищезазначеної технології, що забезпечує логічну послідовність оволодіння іноземною мовою, стадіальність формування низькорівневих та високорівневих умінь і корелює з рівнями розвитку вторинної мовної особистості. Експериментальна перевірка засвідчила ефективність розробленої моделі, її актуальність у контексті сучасних вимог до підготовки фахівців-філологів та підвищення їх мотивації до навчання і професійного розвитку впродовж життя. Результати, отримані у процесі експериментального дослідження, дозволяють сформулювати висновки відповідно до завдань та окреслити перспективи подальшої науково-дослідної роботи.

Оцінка змісту дисертації та її завершеність. Структура дисертації відповідає чинним вимогам та складається з анотації українською й англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків до кожного з розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Повний обсяг роботи становить 305 сторінок, із них основного тексту – 195 сторінок. Робота містить 27 таблиць, 43 рисунки.

Відзначимо продуману логічну структуру дисертаційної роботи Климович Ю. Ю. як її позитивну характеристику, що забезпечує досягнення мети й розв'язання завдань дослідження.

У першому розділі дисертації *«Теоретичні засади формування професійної компетентності майбутнього філолога»* авторкою здійснено аналіз сучасних трендів та тенденцій у професійній підготовці фахівців-

філологів, а також охарактеризовано теоретико-методологічні підходи до вивчення проблеми формування професійної компетентності майбутнього філолога у вітчизняній та зарубіжній теорії й практиці професійної освіти. На схвалення заслуговує виокремлення дисертанткою низки освітніх трендів, а саме *навчання впродовж життя, персоналізація навчання, демократизація освіти, інклюзивна грамотність, академічна доброчесність*, та тенденцій, серед яких *повна цифрова трансформація, спрощення формату навчання, практично-професійні пріоритети, маркетингова освіта*. Серед актуальних підходів виокремлено *системно-структурний, діяльнісний, особистісно орієнтований, компетентнісний, технологічний та соціокультурний*. Авторкою досліджено сутність технологічного підходу, розмежовано поняття «технологія освіти», «педагогічна технологія», «технологія навчання», а також обґрунтовано понятійно-категоріальний апарат дослідження.

Грунтовний аналіз освітньо-професійних програм провідних вітчизняних ЗВО зі спеціальностей 035 Філологія (спеціалізація 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська) та 014 Середня освіта (спеціалізація 014.021 Англійська мова та зарубіжна література; 014.021 Англійська мова і література) дозволив визначити структуру та зміст формування професійної компетентності майбутнього філолога у закладі вищої освіти. Позитивним результатом дослідження є виокремлення трьох груп субкомпетентностей у структурі професійної компетентності майбутнього філолога, зокрема: *ключові* (комунікативна, саморегулятивна, мовленнєва, управлінська), *базові* (мовна (лінгвістична), лінгвосоціокультурна, дискурсивна, прагматична) та *спеціальні* (стратегічна, міжкультурна, інформаційно-комунікаційна, медіакомпетентність).

У другому розділі дисертації «*Моделювання процесу професійної підготовки майбутнього філолога засобами перевернутого навчання*» авторкою доведено доцільність використання засобів інноваційної педагогічної технології перевернутого навчання в освітньому процесі закладів вищої освіти. Проведено контент-аналіз поняття «перевернуте навчання» та сформульовано його визначення. Варто відзначити, що дисертанткою визначено не лише низку переваг, а й можливі виклики перевернутого навчання та запропоновано шляхи їх подолання.

Вагомим доробком дисертантки є розробка критеріїв та показників сформованості професійної компетентності майбутнього філолога засобами перевернутого навчання. Критеріями діагностики визначено *мотиваційно-ціннісний, змістово-діяльнісний, операційно-технологічний, особистісно-*

рефлексійний; виокремлено рівні сформованості ПКМФ: креативний, фаховий, базовий, елементарний.

Безумовно важливим аспектом роботи стало наукове обґрунтування моделі формування професійної компетентності майбутнього філолога засобами перевернутого навчання, у якій виокремлено п'ять компонентів: *цільовий блок, блок методологічного забезпечення, змістово-технологічний блок, організаційно-процесуальний блок та результативно-моніторинговий блок.*

У третьому розділі *«Експериментальна перевірка ефективності перевернутого навчання у процесі формування професійної компетентності майбутнього філолога»* авторкою сплановано та проведено педагогічний експеримент, що ще раз засвідчує вагомість результатів дослідження. Достовірність отриманих даних була підтверджена з використанням методів математичної статистики. Родзинкою роботи, на нашу думку, є розроблені Климович Ю. Ю. навчально-методичні матеріали з використанням різноманітних онлайн-платформ для реалізації авторського алгоритму FLIP. Окремо вважаємо за доцільне відзначити вибір системи управління навчанням Canvas by Instructure, що є нетиповим для українських закладів вищої освіти, але користується заслуженою популярністю в американській освітній традиції. Моніторинг результатів педагогічного експерименту, що включав використання вищезазначених матеріалів, дозволив виявити значну позитивну динаміку рівня сформованості професійної компетентності майбутніх філологів у експериментальній групі.

Виходячи з зазначеного вище, дисертанткою доведено ефективність упровадження запропонованої авторської моделі формування професійної компетентності майбутнього філолога засобами перевернутого навчання.

Повнота висвітлення результатів в опублікованих працях. Основні положення дисертації відображені в достатній кількості наукових публікацій у фахових виданнях України (4 статті), у науковому періодичному виданні іншої держави (1 стаття), у матеріалах міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях (10 тез доповідей), навчально-методичних посібниках, колективній монографії, що свідчить про ретельну роботу, проведenu дисертанткою в процесі наукового дослідження та його апробації.

Дотримання вимог академічної доброчесності. За результатами перевірки матеріалів дисертаційної роботи не виявлено ознак академічного плагіату. Усі посилання оформлено коректно, у випадку використання

тверджень, розробок та ідей інших дослідників дотримано норм чинного законодавства про авторське право.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу в цілому, вважаємо за необхідне висловити деякі зауваження та побажання:

1. У підрозділі 2.2 авторкою охарактеризовано критерії, показники та методи діагностики рівня сформованості професійної компетентності майбутнього філолога (с. 120, табл. 2.5). Для визначення рівня сформованості професійної компетентності майбутнього філолога запропоновано низку можливих методів (анкетування, комп'ютерне тестування, діагностичне спостереження тощо), проте не всі методи було використано в педагогічному експерименті. На нашу думку, вибір методів для визначення рівня сформованості професійної компетентності майбутнього філолога потребує чіткого обґрунтування.

2. Високо оцінюючи запропоновані у дослідженні авторські навчально-методичні матеріали для формування професійної компетентності майбутніх філологів засобами перевернутого навчання, вважаємо, що робота значно виграла б у разі наведення прикладів технік, що використовувалися під час формувального оцінювання на самостійному онлайн-етапі та етапі вдосконалення.

3. За результатами зрізів на констатувальному (с. 161, табл. 3.10) та формувальному (с. 188, табл. 3.16) етапах педагогічного експерименту доцільно навести загальну порівняльну таблицю результатів, що допомогло би візуально полегшити сприйняття та аналіз статистичних даних.

Висловлені зауваження не знижують наукової цінності проведеного Климівич Ю. Ю. дослідження, матеріали якого свідчать про наукову новизну, теоретичну та практичну значущість одержаних результатів, а також підтверджують наукову зрілість дисертантки.

Загальний висновок та оцінка дисертації. Дослідження Климівич Ю. Ю. «Формування професійної компетентності майбутнього філолога засобами перевернутого навчання» є самостійним, завершеним та цілісним, має наукову новизну, теоретичне і практичне значення в сучасних умовах підготовки фахівців філологічного профілю. Дисертація відповідає встановленим вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження

ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України №44 від 12.01.2022 р., зі змінами, внесеними Постановами КМУ №341 від 21.03.2022, №502 від 23.05.2023), а її авторка, Климович Юлія Юріївна, заслуговує присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями).

Опонент:

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземної філології
Комунального закладу «Харківська
гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради

Віолетта ПАНЧЕНКО

Підпис	<i>Віолетти Панченко</i>
Засвідчую	<i>Світлана Кодря</i>
Начальник відділу кадрів	
« <i>13</i> » <i>травня</i> 20 <i>24</i> рік	